

signants del manifest s'ha produït enguany d'una manera ben simple: convertint els Jocs en un premi *fort* del circuit normal. Un milió per a una obra inèdita. Les fabuloses pinyes entre modernistes i noucentistes sobre els Jocs Florals no s'han produït, però aquella sotragada primaveral va afavorir l'aparició d'un perillós duet de psicòpates: Albert Roig-Xavier Lloveras, dos fanàtics de la poesia disposats a matar i morir per al seu propi calendari d'agitació poètica, traçat des de 1989.

Lloveras ja tenia el Carles Riba de *Les illes obstinades* i a Roig li havia tocat l'Ausiàs Marc per *Que no passa*. Ara, pensaven, encara que la fessin grossa els escoltarien. I van idear tres llibres carnívors: El 1992, *L'estiu de les paparres*, escrit per Albert Roig, obria el foc de la reben-tada. 123 pàgines de fúria literària i col·latge periodístic on repassava, amb esperit maligne, les patologies de la lírica catalana. Els al·ludits van fer veure que no el llegien i el *libel* no va

tenir rèpliques, però Roig va aconseguir que l'*agitprop* poètic recuperés un lloc d'honor en la informació cultural.

L'any següent, des d'una perifèria carregada de raons, el bisbalenc Lloveras i el tortosí Roig exaltaven els seus poetes a *L'artista de la paraula*, una antologia "renovadora" de poesia catalana del segle XX que no incloïa cap Brossa, Espriu, Salvat-Papasseit o Bartra i encimbellava dos *rars* destacats: Blai Bonet i Miquel Bauçà, una feréstega escola mallorquina exiliada fora del món i qüestionada molt sovint per la crítica habitual. El cicle es tanca el 1994 amb *El gos del poeta*, la col·lecció d'articles de batalla que reunia peces de tots els franc-tiradors.

La llibertat de publicar ha estat conquerida, però Roig i Casassas han generat una coalició de maleïts a l'entorn de les seves *festes modernistes* que espanta aquells aliats de la causa poètica que volien ser interlocutors únics dels noranta. S'albiren noves cleques... Oriol Malló

...I el primer fou Casassas

Insubornable i intransferible, l'eclosió poètica d'Enric Casassas Figueras ha consolidat la penetració d'una estranya fornada d'autors maleïts.

És, malgrat ell, el fenomen Casassas. El poeta-poeta que sintetitza, sota el seu barret de copa, el decàleg que obre l'explosió dels noranta: "populisme, psiquedèlia i romanticisme", en paraules del seu company musicòleg Mingus B. Formentor. I poesia *per damunt de tot*. Fill de patum, plançó d'Isabel de Villena —"els successors de l'Institut-Escola"—, convicte d'anarquisme "postclàssic" —Estudiants Llibertaris de Catalunya i Balears, Societat Anònima. 1973—, universitari impossible —"aprenia a jugar a xinos al bar, a seguir el ritme de la rumba i a fumar porros"— i practicant no esgotat de la utopia personal. Un sol premi honorífic i molta obra desembussada: *La cosa aquella*, *No hi érem, el poble del costat* i a punt *Començament dels començaments i ocasió de les ocasions*. Petits homenatges com aquest:

FOIX

El meu capell duu capell
I tu la pell de la pell

Comencem, doncs.

—Ara tothom es reinventa aquesta història de l'*underground* barceloní i m'emprenya una mica. Jo només tinc els meus records personals i no puc parlar

objectivament ben bé de res. Era un moviment que anava de la política fins a l'art i va passar a ser només artístic fins que al final ja no era ni moviment. Ens vam quedar quatre penjats i proud.

—*Es va generar realment un model de vida alternatiu?*

—S'intentava. Es feia a mínims però funcionava. Ara acaba de morir Pau Maragall, que havia fet organitzacions de presos, de vídeos comunitaris, de telèfons d'informació alternativa durant el postfranquisme.

—*I Pau Riba n'ha fet memòria.*

—Amb raó. I la història que va treure certa premsa sobre les seves relacions amb una ionqui es va utilitzar per anul·lar-lo. Quan jo el vaig conèixer, no era germà de cap alcalde. Era un dels elements més actius d'aquella Barcelona, però al final va ser víctima d'un joc polític a dues bandes. Prefereixo no parlar-ne perquè fa mala sang.

—*La seva Barcelona ha desaparegut.*

—Allò continua d'alguna manera. A la millor, ara han estat els *punks*, els *squatters* els que continuen aquesta història.

—*Però el punk no tenia massa a veure amb vosaltres.*

—Els *punks* van ser els primers a dir-me *hippy* i m'ho deien en pla despectiu,

però des del primer dia jo vaig tenir molt clar que érem els mateixos.

—*En quin sentit?*

—S'havien canviat l'uniforme per guanyar el mateix enemic.

—*Però negaven un futur que vosaltres no us negàveu.*

—Nosaltres deïem: tot és present. Ells deïen: no hi ha futur. No vol dir el mateix? Depèn de com t'ho prenguis.

—*Quan t'hi aboques a la poesia?*

—Coincideix quan torno de fora, després de l'amnistia. Havia estat tres anys per Montpeller i a Nottingham. I observo que a Barcelona havia començat el *punk* i vaig pensar: coi, aquesta forma de crear! Vinga, som-hi. Una mètrica senzilla, paraules directes. Ho diré en veu alta! Abans, jo estava completament aïllat del món literari. Els recitals me'ls feia jo dins el cap, però, de fet, estava assajant.

—*Quan fas el pas?*

—Quan, de cop, ja no hi ha ni tribus ni comunes ni res i llavors em vaig centrar més en l'acció a nivell artístic. Passar del pamflet als poemes.

—*Hi havia tribunes?*

—Ens les vam inventar. A tothom li semblava que la poesia era una cosa suau i ornamental, doncs au, després ja s'ho trobaven.

CARME PUÏRTOLAS

—Què hi representa Àngel Carmona en tot això?

—Jo vaig estar tres anys o més a la universitat sense trobar cap mestre i, en canvi, al carrer me'n vaig trobar un. És l'única persona que m'ha explicat una mica el sentit de la literatura catalana. Tot el que ha llegit en la vida que l'ha interessat o l'ha afectat s'ho sap de memòria. És una enciclopèdia vivent només de les coses que li agraden. Quan es deixa anar, enraonant, és quan diu coses realment impactants.

—El seu assaig sobre jocfloralistes i xarons al segle XIX —“Dues Catalunyes”— s'atura abans d'entrar al conflicte modernisme-noucentisme.

—Si ho mires des d'ara mateix, el noucentisme té el seu valor i la seva importància. Si no haguessin existit, potser no quedaria res de res. La diferència és que el modernisme era un moviment artístic i el noucentisme era un moviment polític-cultural. En tendència artística, no hi ha cap noucentista que sigui ben bé noucentista. Eugeni d'Ors és un barrocat acabat, Carner és una cosa rara i inclassificable, l'únic seria Carles Riba. Però el veritable noucentisme és Pompeu Fabra, que és l'important i el positiu.

—En què consisteix la teva dèria verdagueriana?

—Verdaguer té el que ha dit tothom; un domini del llenguatge que el fa el creador del català literari modern. Els moments bons són sublims i el personatge es converteix en un símbol d'aquesta Catalunya conflictiva que és la meva.

—Quin conflicte?

—Verdaguer barreja una religiositat de rondalla tradicional amb una actitud contra el po-

“Verdaguer té el que ha dit tothom; un domini del llenguatge que el fa el creador del català literari modern. Els moments bons són sublims i el personatge es converteix en un símbol d'aquesta Catalunya conflictiva que és la meva.”

der de pura intuïció vital, quasi sense voler. Quan Verdaguer va veure la profunditat real de la misèria, al palau del Marquès de Comillas, va ser quan va començar a veure el dimoni. Fins llavors, el dimoni era en Banyeta.

—Maragall, anys després, també veuria el dimoni.

—Maragall, en aquest sentit, és més fort que Verdaguer. Per ell, l'església que val és l'església cremada. És l'autèntica. Però Maragall és un cas especial. Era amic de tothom, del més alt fins a l'últim anarquista. L'únic que no suportava era la gent que tenia tanta feina que no hi podies parlar.

—Un home bo?

—Tenia una sinceritat i una penetració que el feien passar per sobre de tots els condicionants familiars i de classe. Maragall té parts del Comte Arnau, aquell “vigila esperit, vigila”, o la cançó d'en Serrallonga, que són absolutament potents, actuals i, per mi, perfectament psíquedèlics.

—Aquesta follia que vindicava Rudolf Llorens al llibre Com han estat i com son els catalans?

—Rudolf Llorens és un altre il·lustre escriptor de qui no en parla ningú. Va morir a l'exili, a Caracas, però Carmona m'havia fet conèixer la seva obra. Té tres llibres: un és la reivindicació de Josep Robreno, té un altre llibre contra *La Ben Plantada*, que es diu *La Ben Nascuda*, on explica el seu arquetipus de dona catalana contraposant-la a Eugeni d'Ors i aquest llibre que tu esmentaves on carrega contra Ferrater Mora, Vicens Vives i tota aquesta escola que considera que Catalunya és el país del seny.

—Els teus referents poètics també estan fora d'òrbita. Fages de Climent, per exemple.

—Fages de Climent el coneixia pel contacte empordanès familiar que tinc, sóc mig escalenc, i Fages és popular allí, perquè llegint-lo se li nota la cantarella empordanesa. Però exportar-lo fora de l'Empordà és bastant més difícil. A la gent li costa molt. Pensava que era reivindicable i reeditable i es veu que és complicadíssim.

—Tens, psíquedèlia al marge, les tres marques necessàries per triomfar. *l'Empordà de Fages, l'Osona de Verdaguer i la Barcelona de Maragall.*

—En falta una. He estat molts anys estudiant valencià. Tenir en compte el català occidental m'ha servit per enriquir el meu llenguatge i el meu cervell. El veritable català estàndard hauria de ser el lleidatà o el tortosí.

—I què penses d'aquesta poesia de l'experiència a remolc de Gil de Biedma?

—Gil de Biedma ha dit moltes banalitats insignificants. I els seus deixebles no m'han interessat.

—A finals dels vuitanta, tot un grup de gent

qüestiona aquest corrent literari. Com t'hi vincules a aquest moviment?

—Per edat, jo sóc de la generació d'en Parcerisas & Vallcorba, els poetes-editoris i els poetes-funcionaris. I tota aquesta gent mai no m'ha fet cas. Al final, a través d'en Julià Guillamon o de l'Albert Roig m'he ficat en aquest sac. Tot això de la poesia de l'experiència és fotre un llenguatge estrany amb experiències totalment banals. Jo li diria poesia de la poca experiència perquè les cançons de l'experiència de William Blake no tenen res a veure amb aquesta conya. Intentar saber què significa la vida després d'haver conegut el mal. Això és l'experiència. Ara, menjar un croissant i després conèixer l'estructura de l'univers, tot alhora, és impossible.

—L'has arribat a tastar, el mal?

—Sí. És com... Primera, abans de contestar això: la innocència, el que ve abans de l'experiència, també produeix poesia, el que-bonnic-és-tot dit profundament i fins al final. A vegades, sembla que l'Albert Roig sigui això: les seves visions del delta, els ocells i les petxines. Després hi ha l'experiència, la línia entre el bé i el mal, tots els collons de per què: per què la mort, per què patir... El dolor és una via de coneixement, Ausiàs Marc, vaja.

—Però aquesta via no tenia entrada en la poesia oficial.

—No n'hi ha, de poesia oficial.

—Et presentes al Carles Riba i no guanyes.

—També hauria pogut guanyar. És una loteria.

—Que no toca.

—Li toca a una senyora que es diu Olga.

—T'és igual el Carles Riba?

—En el fons sí. Excepte per les peles...

—Quan notes que ets moda?

—Perquè m'avisen, però no em puja.

—En aquests vuitanta, no tenies voluntat de publicar?

—Jo no sabia si feia literatura o passava l'estona. Més ben dit, jo anava escrivint. I punt. No em plantejava res més.

—I els diners, d'on rajaven?

—De l'esclavitud d'omplir galerades a gales. Correccions, traduccions...

—La teva sort d'ara és que diuen que Casassas s'entén?

—Jo pretenc que s'entengui, és clar. Però hi ha autors que no s'entenen i amb el temps s'acaben entenent i d'altres, al final, penses: i com podia ser que s'entengués?

—Et deixaries convidar a un Festival Internacional de Poesia?

—M'agradaria anar-hi per sortir del públic, saltar a l'escenari, agafar el micro i vinga...

—Hi ha uns límits que encara no pots traspasar?

—Si consideren que els portaré més públic,

ja em contractaran l'any que ve. Per ells cap problema. No tenen principis.

—Qui són ells?

—Els qui tenen el mànec de la paella.

—Vols dir que en poesia hi ha mànecs i paelles?

—En festivals, dic. En Màrius Sampere, per dir un exemple, és un senyor que publica a Columna i és un senyor perfectament discret, porta una vida aparentment regular i correcta, i quedaria molt bé en un festival. Ara si llegissin realment la seva poesia, sabrien que

CARME PUÉRTOLAS

"Jo pretenc que s'entengui, és clar. Però hi ha autors que no s'entenen i amb el temps s'acaben entenent i d'altres, al final, penses: i com podia ser que s'entengués?"

és una bomba a l'estómac dels benpensants.

—Si et reconvertissis en un saltataulells amable, et seria més fàcil convertir-te en poeta institucional?

—No, perquè em coneixen i no se'n farien.

—Siguem salvatges. Els instal·lats diuen: Casassas és bo però és un ionqui tirat. Esperem que es mori i ja li farem l'homenatge.

—Tirat potser sí. Ionqui, no.

—Això diuen.

—Un impresentable, oi?

—Més o menys.

—Doncs que s'esperin, perquè els sorprendrem. Jo, en Jordi Pope, en Zanha, i molts més continuarem muntant els nostres tinglados. A contrapèl, farem un circuit propi, com el que han fet els punks.

—Us convertiríeu en intermediaris d'aquesta literatura emergent?

—Hi ha una psiquedèlia que ha estat reprimida, amb la prohibició de les substàncies i amb la conversió de certs referents estètics en modes de temporada. Sabem que aquesta actitud vital, aixafada al fons del subconscient, encara no ha petat del tot.

—Podeu petar abans vosaltres.

—Cap inquisició pot decidir per decret que la terra no dóna voltes. La terra acabarà girant. Som optimistes.

O. M.